

Grundläggande litteracitet för nyanlända elever
Del 1: Grundläggande litteracitet för nyanlända ungdomar

Planeringsdokument

Planera och förbered aktiviteten: Vilka litteracitetserfarenheter har eleverna?

Syftet med aktiviteten är alltså att ta reda på vilka erfarenheter av texter (skriftliga, visuella och multimodala) och läsning och skrivning av olika slag era elever har med sig. Det handlar både om deras konsumtion och produktion av text och på *alla* språk de använt eller använder.

Det är inte säkert att de tror att deras erfarenheter av skrift och text på andra språk "gills" eller kan vara användbara i den svenska skolkontexten. I själva verket är detta guld värt! Både för deras trygghet i lärandemiljön, identitet och självbild och för skriftspråks-utvecklingen på svenska.

I samband med genomförandet kan ni (om det är lämpligt) visa en bild av Resursmodellen och visa de fyra olika praktiker som den består av. Modellen finns i färg sist i detta planeringsdokument. Då ser eleverna också vilken typ av arbete ni ska göra tillsammans för att de ska bli riktigt duktiga på att hantera olika texter. De ser att det är deras resurser som är i centrum och som är en pusselbit som passar ihop med alla praktikerna. Prata med eleverna om att det är just deras resurser som ni ska lyfta fram under den lektion som följer.

Det ni ska göra i uppgiften är att tillsammans med eleverna synliggöra deras tidigare litteracitetserfarenheter. Har de erfarenhet av avkodning, av att interagera med texter (t.ex. känna igen sagor, korantexter, instruktioner) eller har de använt sig av olika texter i vardagen eller kanske ifrågasatt sanningshalten i texter? Det blir spännande att se vilka val eleverna gör och var de hamnar i modellen, eller hur?

För att locka fram och för att eleverna och ni lättare ska få syn på deras erfarenheter ska ni använda er av bilder.

Arbetsgång

1.

Välj ut ett antal lämpliga *bilder* som har så hög igenkänningsfaktor för eleverna som möjligt. Välj helst miljöer där olika litteracitetspraktiker eller olika läs- och skrivmaterial (digitala och traditionella) är i fokus. Bilder från skolor, marknader, buss- och tågstationer, moskéer, kyrkor eller affärer i elevernas ursprungsländer kan vara lämpliga val. Det kan förstås även

vara *multimodalt material* som används. Kanske finns någon kort filmsnutt som visar något viktigt som eleven vill berätta utifrån.

Arbeta om möjligt tillsammans, modersmåls lärare/studiehandledare och lärare i svenska som andraspråk. Ni som är studiehandledare och modersmåls lärare kanske är bekanta med elevernas uppväxtmiljöer och kan välja några bilder att starta med från källor ni väljer.

Ni kan också låta eleverna själva välja bilder från bekanta miljöer som de varit i kontakt med i de länder de bott tidigare (privata bilder eller bilder från nätet eller annat material).

Ett alternativ är att utgå från de bilder som finns i Skolverkets kartläggningsmaterial Steg 2 Litteracitet (finns på Skolverkets hemsida). Där finns även lämpliga frågor och formuleringar att använda sig av för att få eleverna att berätta om sina erfarenheter.

2.

Presentera bilderna för eleverna på lämpligt sätt genom att till exempel lägga dem på ett bord, sätta upp dem i klassrummet eller visa dem digitalt.

3.

Låt eleverna själva, i par eller i mindre språkgrupper välja ut några bilder (kanske en bild i taget) med motiv som de känner igen eller känner extra starkt för, helst bilder som visar situationer som de själva varit med om på något sätt.

4.

Låt eleverna prata om bilderna på de språk de behärskar. Be dem anteckna stödord eller använda andra sätt för att minnas.

5.

Stötta dem i deras berättande om bilden: fråga vad som händer och vad de själva har för erfarenhet som anknyter till bilden. Ge dem ord och fraser på svenska. Stötta deras försök till formuleringar.

Deltar modersmåls lärare eller studiehandledare i arbetet kan ni be eleven först kort berätta om bilden på sitt modersmål. Sedan kan det översättas till svenska eller andra språk som fler elever förstår. Notera eventuella skillnader mellan de som kan få språklig hjälp jämfört med de som inte får den hjälpen.

6.

Be dem sedan visa bilden för de andra och också (med eventuell stöttning) säga något på svenska om varför de valt just den bilden. Vilken erfarenhet påminner den dem om? Se till att var och en får berätta om minst en erfarenhet av ett möte med text. (Har ni möjlighet kan ni gärna spela in eller be eleverna spela in redovisningarna).

7.

Sammanfatta och se tillsammans på resursmodellen och i vilka praktiker elevernas erfarenheter kan placeras in.

Resursmodellen för litteracitetsundervisning

Resursmodellen är ett teoretiskt/didaktiskt redskap för er som lärare för att tydligare se hur ni i planering och genomförande av undervisningen får med de olika aspekterna av litteracitet.

